

פרוטוקול מס' 371

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
יום ד', כ"ט בחשרי חשל"ד-25.10.73, שעה 12.15

נכחו:

חברי הוועדה:
י. גולדשמידט - היו"ר
א. אנקוריון
ר. ארזי
י. ארידור
מ. אביזוהר
מ. ביבי
ג. האוזנר
ב. הלוי
מ. נסים
א. עופר
ש. פרידמן
מ. פרוש
ח. י. צדוק
ה. קורפו
י. ה. קלינגהופר

מוזמנים:
מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה
פרופ' א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
ח. כהן - יו"ר ועדת הבחירות המרכזית
ח. קובנסקי - מנכ"ל משרד הפנים
מר שחם - משרד הפנים
מר קרפט - משרד הפנים

מזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: חוק הבחירות לכנסת השמינית ולרשויות המקומיות (הוראת שעה),
חשל"ד-1973.

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

חוק הבחירות לכנסת השמינית ולרשויות המקומיות (הוראת שעה), תשל"ד-1973

קיבלנו אינפורמציה מראש אכ"א לגבי הבעיות שהתעוררו גם בכתב. אקרא את המכתב, אך אני מבקש לא להכניסו לפרוטוקול, וכן אני מבקש מחברי הוועדה שיחייסו לאינפורמציה זו כאל אינפורמציה חסויה.

(קורא את מכתב ראש אכ"א)

פניתי גם למנהל לשכת שר הבטחון בבקשה שיעמוד לרשותנו גם ראש אכ"א עצמו, על מנת להשיב לשאלות שעשויות להישאל ולתת הסברים אם יהיה צורך בכאלה. הוסבר לי כי מוטלים על ראש אכ"א תפקידים רבים, חיוניים ודחופים בוגע זה וכן הובא לידיעתך שבנו נפצע, ונוכחותו דרושה על כן בכל רגע. נוכח שתי סיבות אלה אמרתי שאני מבטל את הבקשה, אם כי לגופו של דבר, היה לנו ענין מיוחד שגם ראש אכ"א יהיה נוכח.

מאחר שבנסיבות הקיימות גם האינפורמציה שקיבלנו איננה יכולה לומר דבר סופי ומחייב לגבי קיום הבחירות, אין לנו אלא להתקדם בעבודתנו, לחזור ולראות - לאור הדיון שהיה - באילו חיקונים, ניסוחיים ומילוליים, נגיש את החוק לקריאה שניה ושלישית.

ח. כהן: הייתי רוצה לומר שכל הדברים המחוארים במכתבו של ראש אכ"א ניתנים לביצוע, עד כמה שהדבר נוגע לוועדת הבחירות, אם כי איננו בטוח עדיין אם אפשר יהיה לגייס אלף כלי רכב אזרחיים. נשתדל על כל פנים לעשות זאת.

הייתי רוצה להפנות תשומת לב לדבר אחד המצריך חיקון החוק. נכון אמר ראש אכ"א שכמעט לא ייתכן יהיה לשחרר אנשים מן השירות כדי שיטעו הבית ויצטיידו בתעודת זהות, אם כי לפי החוק אי אפשר להצביע ללא תעודת זהות. נראה לי שאם באמת נוכל לבצע את הבחירות בקלפיות של אחיילים והאנשים שיהיו שם ויצטרכו להצביע. יהיו חסדים תעודת זהות ביד, כי אז הדבר כשלעצמו אינו צריך למנוע מחן אפשרות הצבעה. צריך למצוא דרך כדי לאפשר להם להצביע גם במקרה זה. הייתי מציע לא לדון בשאלה זו היום, אלא לתת הזדמנות לחברי הכנסת או לוועדת הבחירות לחשוב על כך ולהציע מודוס שבו יוכל דבר זה לבוא על פתרונו.

כל יתר הדברים אינם מצריכים פעולה חקיקתית.

א. עופר: יש חוק מפורש המסמיך להצביע בחזית גם עם 404, ואף הפעלנו אותו. יושב-ראש ועדת הבחירות מציע להפעיל זאת לא רק בזמן מלחמה, אלא בכלל בצבא, והדבר מחייב בדיקה. היות ולא הוצע שנדון בענין היום, אני מקבל שנבדוק זאת. בדרך כלל מקפידים אצלנו שאחח לחודש יהיה כל חיל בביתו כמה ימים, אבל אם יחברו שקיים מצב שאדם לא היה בביתו ונשאר בלי תעודת זהות, אפשר יהיה לחוקק הוראה מיוחדת שחסדיר גם מקרה כזה.

היו"ר י. גולדשמידט: לי נראה שהדרך היא זו: חוכן הדברים הגיע לידיעתו של יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית. מייד עם קבלת החוק, כפי שנניח אותו היום, תחחיל ועדת הבחירות לפעול, חוך מגעים עם ראש אכ"א, בכל הנוגע לביצוע. הסעיף השלישי של המכתב עצמו אומר, שאם החוק יתקבל, יתחיל ראש אכ"א להיערך מחדש לפי החוק הזה.

אם יחברו לוועדת הבחירות המרכזית, שתקופה זו או אחרת שיש צורך באיזו שהיא חקיקה, אפשר חוך יום-יומיים לזמן את ועדת החוקה, חוק ומשפט. הוא הדין אם יחברו שבתנאים הקיימים לא ניתן לקיים את הבחירות והדבר מחייב שינויים. במקרה כזה תהיה פניה של יושב-ראש ועדת הבחירות אל יושב-ראש הכנסת או אל הממשלה והדברים יימצאו את טיפולם. דווקא קבלת החוק פותחת פתח לטיפול סדיר על ידי הגופים הקבועים בחוק.

נעבור לסעיפי החוק: בהדפסה של החוק המונחת היום לפנינו הושמט בטעות סעיף 4, שאושר אחמול בדיון טרומי, והוא סעיף שידורי תעמולה. צריך להחזיר אותו למקומו, ודומני שכלשונו, ללא שינויים וחיקונים, כדי שיובא לקריאה שנייה ושלישית.

ג. האוזנר: מה יהיה מספרו?

היו"ר י. גולדשמידט: הוא יהיה סעיף 6 בסוף פרק א'.

א. אנקוריון:

אם הוא חל גם על הרשויות המקומיות, הייתי מציע שייכנס לפרק ג'.

פרופ' א. ידין:

הוא שייך באמת לפרק ג'.

ח.י. צדוק:

הוא שייך לפרק א'.

היו"ר י. גולדשמידט:

מדובר בשידורים המחולקים בין הסיעות. מה עושות הסיעות במסגרת הרשות המקומית, זה ענין שלהן. אני מציע, איפוא, שמה שמופיע כסעיף 4 בדרך המשוכפל, יופיע כסעיף 6 בסוף פרק א' של הדרך המודפס, ובהתאם לכך ישתנה המספור של שאר הסעיפים.

הוחלט: סעיף 4 בדרך המשוכפל, כפי שאושר בקריאה חטונית, יופיע כסעיף 6 בהצעת החוק שתונח לקראת שניה ושלישית.

היו"ר י. גולדשמידט:

דובר אחרול על מועד תחילתו של החוק. בהתייעצות שהיתה אחר הצהרים הוחלט שנכתוב סעיף האומר: "תחילתו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת". נוסח זה התקבל לאחר שהיו דעות, שאם ידובר על פירסום החוק, עשוי לקרות שנחקר יתר על המידה ל-30 באוקטובר, מאחר שהחוק יתקבל היום ב-25, אחר יום שני, מחותיים - שם, שאינו יום פירסום, וכמו כן עלולה לקרות תקלה כלשהי. לפי נוסח זה יקבל החוק את חוקפו החל מהיום, יום קבלתו בכנסת. גם שורה זו הושמטה מההדפסה.

אני מציע להוסיף אותה כסעיף 11 בפרק ג, לאור המיספור שנשתנה.

הוחלט: בסוף פרק ג' יבוא סעיף 11 האומר: "תחילתו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת".

סעיף 1:

ג. האוזנר:

מהנימוקים שהשמעתי אחרול והבוקר במליאת הכנסת, אני מבקש לקבוע כתאריך הבחירות בסעיף 1 את התאריך הבא: 15 בינואר 1974. דיברתי עם המומחים של משרד הפנים, עם ד"ר שחם ומר קרפט, ומסתבר שתוך כדי קיצור המועדים ותיאום הפרק הדין בפנקס הבחורים לענין זה, אפשר יהיה עד 15 בדצמבר להסדיר את כל הסידורים על מנת להעניק זכות בחירה ולכלול בפנקס הבחורים את ילדי החודש ט"ו באלול עד י"ד בחשוון באותה השנה ה-18 שלפני השנה הזאת.

י. ארידור:

למה י"ד בחשוון?

פ. אביזוהר:

דאייתי חייל שחסר לו יום אחד, ולכן אין לו זכות בחירה.

ג. האוזנר:

מוכרחים לקבוע את התאריך הזה, כי אחרת אין לדבר סוף. נניח שמישהו קיבל את הסכמת הוריו וחוייל בן שבע-עשרה וחצי. האם תוענק לו זכות בחירה? איננו יכולים אלא להעניק לכאלה שלפי חוק שירות הבטחון אפשר היה לחייל אותם וחויילו אותם. נסינו לבדו בעזרת היועץ המשפטי, אם חיילו את אלה או לא, אך עדיין הענין לא ברור. על כל פנים אם נקבע את התאריך ב-15 בינואר, אופורים אנשי משרד הפנים שאפשר יהיה להכין את פנקס הבחורים תוך קיצור המועדים, ועל ידי כך להבטיח שכל אלה שחויילו או היו עשויים להיות מחויילים, יקבלו זכות בחירה.

אם הסתייגות זו תתקבל, אציע את נוסח החיקון להוראות הדנות בפנקס הבחורים.

היו"ר י. גולדשמידט:

מה הנוסח שאתה מציע לסעיף 1?

ג. האוזנר:

אני מציע לכתוב: "15 בינואר 1974".

היו"ר י. גולדשמידט:

היות והדברים נידונו כבר באיכות, אעמיד את הצעתך להצבעה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הצעת חבר-הכנסת ג. האוזנר.

הסתייגות לחברי הכנסת ג. האוזנר, פ. אביזוהר.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מעמיד את סעיף 1 כמות שהוא להצבעה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאשר את סעיף 1.

סעיף 2:

פ. אביזוהר: אני מציע למחוק את פסקה (ב), כי לפי פסקה זו חכונס הכנסת רק לפי בקשת האופוזיציה, ואינני רואה בזה טעם. כדאי שהכנסת חפעל כפי שהיא חייבת לפעול.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת אביזוהר.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הצעת חבר-הכנסת אביזוהר.

הסתייגות לחבר-הכנסת אביזוהר

היו"ר י. גולדשמידט: אני מעמיד את סעיף 2 כמות שהוא להצבעה.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לאשר את סעיף 2.

סעיף 3:

היו"ר י. גולדשמידט: "בהתאם לכך" - כוונתנו הייתה 4 שנים מיום הבחירות פחות חודשיים.

א. עופר: זה ניחן לפירוש: 4 שנים פחות חודשיים או 4 שנים ועוד 10 חודשים. אני מבין שהכוונה שלנו היא ל-4 שנים פחות חודשיים, אבל זה לא נאמר. צריך לחקן, על מנת שיהיה ברור.

י.ה. קלינגהופר: ענין ארבע השנים הוא ממילא אינו מדויק. אמנם בסעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת, מדובר על חקופת כהונה של ארבע שנים, אבל בכפוף להוראות המסייגות במקצת, לא הייתי מייחס חשיבות רבה לאי קביעת הזמן הזה.

נראה לי שיש פגם אחר בסעיף והוא פגם שבעצם הקונסטרוקציה ההגיונית של הסעיף. ברישה של הסעיף נאמר: "הבחירות לכנסת החשיעית יתקיימו בהתאם לסעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת". כלומר, מועד הבחירות לכנסת החשיעית הוא פונקציה של חום כהונת הכנסת השמינית. איך אפשר אפוא להמשיך ולומר בסיפא ש"חקופת כהונתה של הכנסת השמינית תהיה בהתאם לכך"? הלא אמרנו בהתחלה שמועד הבחירות הוא בהתאם לחקופת כהונתה של הכנסת השמינית, אם כי אני מנחש שהכוונה היא גם לא לזה. הכוונה היא כנראה לסעיף 37 לחוק יסוד: הכנסת, המדבר על רציפות העבודה, שבו נאמר: "הכנסת היוצאת חוסיף לכהן עד לכינוסה של הכנסת הנכנסת".

את החלק הראשון של הסעיף הייתי משאיר, כי הוא ממילא כפוף לקביעה שבסעיף 8 לחוק הזה. את החלק השני הייתי מנסח כך: "והכנסת השמינית חוסיף לכהן עד לכינוסה של הכנסת החשיעית".

פרופ' א. ידין: אה אתה גם כן חולה אחד בשני.

י.ה. קלינגהופר: "חוסיף לכהן" זה לא ענין של חקופת כהונה. בחוק יסוד: הכנסת, יש כמה טרמינולוגיות: יש "חקופת כהונה" הנקבעת לפי סעיף 8 ל-4 שנים; יש "חום כהונה" שהוא פונקציה מסעיף 8; ומדובר בו בסעיף 9; ויש ענין רציפות הנקבע בסעיף 37.

הפתרון הוא: או לא לומר כלום ולהשאיר רק את החלק הראשון של הסעיף, או לפרש את סעיף 37 בהתאם לכך ולומר: "והכנסת השמינית - במקום "והכנסת היוצאת" - תמשיך לכהן עד כינוסה של הכנסת החשיעית" - במקום "הכנסת הנכנסת".

פרופ' א. ידין: מטרת הסעיף הייתה לתח תשובה חקיקתית לעובדה שהכנסת השמינית לא חשב 4 שנים, כי אם חודשיים פחות, כי סעיף 9 ממילא כתוב בחוק.

ח. י. צדוק: אני מציע לכתוב כך: "הבחירות לכנסת התשיעית יתקיימו בהתאם לסעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת. הכנסת השמינית תוסיף לכהן עד לכינונה של הכנסת התשיעית, ותקופת כהונתה של הכנסת השמינית תהיה בהתאם לכך".

מ. נסים: מה זה "בהתאם לכך"?

היו"ר י. גולדשמידט: ההצעה שהציע אהמול פרופ' ידין היא הטובה ביותר: "רואים את הכנסת כאילו נבחרה

ב-30 באוקטובר".

ב. הלוי: צריך להפריד בין ענין סעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת, לבין ענין סעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת. הרישה של סעיף זה היא בסדר. כשקוראים את סעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת, מוצאים בו את המלים "של השנה שבה תמה כהונתה של הכנסת היוצאת". מתי תמה כהונתה של הכנסת היוצאת? - קרי, סעיף 8. בסעיף 8 כתוב: "תקופת כהונתה של הכנסת תהיה ארבע שנים מיום היבחרה", ואת זה צריך להבהיר. תקופת כהונתה של הכנסת השמינית תהיה ארבע שנים לא מיום היבחרה, אלא מהיום שבו צריכה הייתה להיבחר, ואפשר לחבר זאת לסעיף 1.

ח. י. צדוק: האם יש מי שחולק על ההצעה שהוצעה: "ולענין תקופת כהונתה של הכנסת השמינית רואים אותה כאילו נבחרה ב-30 באוקטובר"?

ב. הלוי: במקום זה הייתי מתייחס לסעיף 8: "תקופת כהונתה של הכנסת השמינית לפי סעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת, תהיה מיום ד' בחשוון תשל"ד (30 באוקטובר 1973).

פרופ' א. ידין: זה נוסח משונה, כי אנחנו יודעים שהיא לא נבחרה ב-30 באוקטובר.

ב. הלוי: אולי נשתמש במלים של סעיף 1: "מהיום שהבחירות נועדו להתקיים"?

היו"ר י. גולדשמידט: הייתי מנסח את הסעיף כך: "לענין תקופת כהונתה של הכנסת השמינית והבחירות לכנסת התשיעית רואים את הכנסת השמינית כאילו נבחרה ביום שנועד לכך - 30 באוקטובר 1973".

מ. שמגר: הייתי מציע שנעשה מאמץ מחשבתי משותף לפני שאנחנו מסתפקים בפיקציה, שלגבי חוק קונסטיטוציוני לא נראית לי כל כך מוצלחת. מה הקושי? הקושי הוא בניגוד שבין הוראה קובעת תקופת כהונה של ארבע שנים מלאות מצד אחד, לבין הוראה קובעת מועד בחירות הבנוי על דצף מסויים של תאריכים. אנחנו אומרים - וזה לגבי החשש של חבר-הכנסת עופר - שהבחירות לכנסת התשיעית יתקיימו בהתאם לסעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת. כאן לא יכולה להיות אי הבנה, כי אפילו אם זה ארבע שנים והכנסת מסתיימת בחודשים ינואר-פברואר, הרי יום ג' השלישי של חשוון הוא תמיד רק באותה שנה עבוית - ומדובר על שנים עבריות - כך שמבחינת הקטע הראשון אין מקום לאי הבנות.

מה שמעסיק אותנו, שאנחנו עדיין נשארים בהוראה המדוברת על תקופת כהונה של ארבע שנים. מישהו עשוי לטעון שאמנם נקבע האריך בחירות, אבל הכנסת הקודמת ממשיכה עדיין לכהן, כי לא תמו ארבע שנים. לכן הייתי מנסח את הסעיף כך: "הבחירות לכנסת התשיעית יתקיימו בהתאם לסעיף 9 לחוק יסוד: הכנסת" - כלומר, את הרישה אני משאיר - "ועל אף האמור בסעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת, תיחם תקופת כהונתה של הכנסת השמינית עם כינוסה של הכנסת התשיעית".

א. אנקוריון: גם אני סבור הייתי שאיננו יכולים לשכוח ולהשכיח את סעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת, כי סעיף זה הוא שמכניס את העוקץ, הוא שמדבר על תקופת כהונתה של הכנסת במשך ארבע שנים.

גם אני סבור שצריך להוסיף את המלים "על אף האמור בסעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת", אם כי חשבתי שיש לשים אותן ממש בסיפה של הסעיף. אבל זאת אני מוכן לקבל את הנוסח שהוצע על ידי היועץ המשפטי.

י. ארידור:

אני רוצה לחמוך בנוסח המוצע לנו בסעיף 3, שאינו מעורר קושי. ראשית כל אסוד לנו לכתוב כאן "על אף האמור בסעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת", כי בסוף החוק אנחנו אומרים "הוראות חוק זה יחולו על אף האמור בחוק יסוד: הכנסת...". שנית - אם נקרא את סעיף 3 כפי שהוא, נראה שהוא עונה על הבעיה בדיוק. פירוש הדבר - באותו חשון שבשנה האחרונה לכהונת הכנסת השמינית. חשון יוצא חודשיים לפני תום ארבע שנים. איך ייתכן שהכנסת השמינית תכהן אחרי הבחירות, שעה שצריכה כבר לכהן הכנסת החשיעית? לכן אומרים: "וחקופת כהונתה של הכנסת השמינית תהיה בהתאם לכך". פירוש הדבר: חקופת כהונתה מקוצרת לאותו חשון, שהוא חודשיים לפני תום ארבע שנים, ואז חל מיד סעיף 37, דהיינו - אותו סעיף האומר שהיא ממשיכה לכהן עד כינונה של הכנסת הנכנסת. נוסח זה על שני חלקיו עונה בדיוק על הבעיה שהעוררה, וכל ענין הפיקציה מיותר לחלוטין. פיקציה צריך לעשות כשאיך אפשרות אחרת.

מ. פרוש:

אני מציע את הנוסח הבא: "צל יד החשיית מועד הבחירות לכנסת השמינית לא ישתנה המועד הקבוע לבחירות לכנסת החשיעית, גם אם לא הושלמו ארבע שנים תמימות לכהונת הכנסת השמינית".

א. עופר:

אני מציע לנסח את הסעיף כך: "הבחירות לכנסת החשיעית יתקיימו ביום ג' בחשון תשל"ו.. (צריך לראות מה תהיה השנה) וחקופת כהונתה של הכנסת השמינית תהיה בהתאם לכך". אז אין כל ספיקות. למה אני מציע זאת? הסעיפים המדברים על החפזות הכנסת אומרים, שחוק על החפזות הכנסת יכלול הוראה על מועד הבחירות לכנסת שלאחריה. כלומר, אם משנים היום משהו, צריך לקבוע את המועד. אבל סעיף 36 לחוק יסוד: הכנסת, אומר ינחר מזה: "החליטה הכנסת להתפזר, תהיה חקופת כהונתה של הכנסת שלאחריה עד לחודש חשון הקרוב שלאחר גמר ארבע שנים מיום הבחירה". מכאן אפשר להבין, שאם שינינו את החאריך, יהיה זה חשון שלאחר גמר ארבע שנים.

היו"ר י. גולדשמידט:

זה מוחנה באם היא מחפזת על פי חוק.

א. עופר:

מדוע לא נגיד "בחודש חשון בשנת תשל"ו..". ונקבע את השנה המדוייקת, כדי להסיר ספיקות? ואז מובן שחקופת כהונתה של הכנסת השמינית היא בהתאם לכך.

מ. שמגר:

אני חושב שאי אפשר להתייחס לתאריך. אינך יכול לקבוע מראש מתי יתקיימו הבחירות לכנסת החשיעית. אתה יכול לקבוע מה באופן נורמלי אורך כהונתה של הכנסת.

לגבי הדישה הייתי משאיר את הסעיף כמות שהוא. לגבי הסיפה אפשר להשמיט את המלים שבהצעת "על אף האמור בסעיף 8" אם הן מפריעות למישהו, מאחר שהתייחסנו לכך בסוף החוק - אם כי במטריה כח מפורשת כמו דחיית הבחירות לכנסת איך אסון אם חוזרים - ולהסתפק בסיפה בלבד.

ב. הלוי:

אני חומך בנוסח שהציע היועץ המשפטי. הייתי משאיר גם את המלים "על אף האמור בסעיף 8 לחוק יסוד: הכנסת".

מ. שמגר:

אם משמיטים מלים אלה, מנסחת הסעפה של הצעתך כך: "חקופת כהונתה של הכנסת השמינית תיחם עם כינונה של הכנסת החשיעית".

ב. הלוי:

במקום "תיחם עם כינונה של הכנסת החשיעית" הייתי אומר "תיחם ביום הבחירות". בדרך כלל, כשאיך חיקונים כמו חיקון זה, מכהנת הכנסת ארבע שנים. מתי מסתיימת ארבע השנים? לא ביום כינונה של הכנסת הבאה, אלא ביום המדוייק שהוא יום הבחירות החדשות. הזמן שעובר מיום הבחירות עד כינונה של הכנסת החדשה מכוסה על ידי סעיף 37. למעשה יושבת הכנסת מבחירות לבחירות, ואחרי הבחירות יש מעין ישיבה בפועל מכוח סעיף 37.

מ. שמגר:

החשש שלי, שכל התפישה הזאת חפזת כנגד סעיף 37.

היו"ר י. גולדשמידט:

לפנינו שתי הצעות: הצעת היועץ המשפטי לממשלה והצעת. אני מעמיד את שתיהן להצבעה.

ה צ ב ע א

הוחלט: לאשר את סעיף 3 בנוסח שהוצע על ידי היושב-ראש:
"לענין חקופת כהונתה של הכנסת השמינית
והבחירות לכנסת החשיעית וואים את הכנסת
השמינית כאילו נבחרה ביום שנועד לכך - ד' בחשוון
חשל"ד (30 באוקטובר 1973)".

סעיף 4:

פ. שמגר:

אנחנו עיבדנו חיקון לסעיף 4(ב), ולמעשה גם לסעיף 8(ב), לפי המיספור החדש, כי גם 8(ב) זו הוראה פרללית המתייחסת לרשויות המקומיות. וזאת למה? התעורר ספק אם הנוסח של 4(ב) כפי שהוא מודפס בחוברת הכחולה מבטא את חביעת הנוסח, והנוסח המחוקק בא לקבוע כי לענין מועדים שחמו כבר וואים את החוק הזה כאילו לא החקבל. נוסח זה אומר: "פעולה שנקצבו מועד לעשייתה לפי סעיפים 57(ט), 62, 63, 64(א), 64(ב) או לפי הוראה אחרת לחוק הבחירות ומועד זה נסתיים לפני תחילתו של חוק זה, אין בהוראות סעיף 1 כדי לקבוע לה מועד חדש". אם המועד האחרון להגשת השימוח הוא 35 יום לפני מועד הבחירות, ומועד זה נסתיים לפני תחילתו של החוק זה, אי אפשר להאריך אותו ולהגיש ושימה חדשה. סעיף 8(ב) מדבר על הרשויות המקומיות: החאריך הקובע לגבי הרשויות המקומיות לא יכול להיות בתחילתו של חוק זה, אלא החל מערב יום כיפור. החל מערב יום כיפור פסקו פעולות שצויכות היו להחבצע, ולכן החאריך המסיים הוא ערב יום כיפור.

י. ארידור:

לפי הנוסח המוצע עברנו את כל המועדים, כי כחוב: "או לפי הוראה אחרת לחוק הבחירות".

פירוש הדבר שהכל נגמר.

ח. כהן:

יש סעיף אחר המאפשר לוועדת הבחירות להאריך.

י. ארידור:

רק בעשרה ימים, וגם עשרת הימים חלפו. לגבי איוש הקלפיות, שצריך היה להגיש 20 יום לפני הבחירות, לא תוכל אפילו ועדת הבחירות להאריך, ולא נוכל לקיים את הבחירות. צריך למחוק את המלים "או לפי הוראה אחרת לחוק הבחירות ומועד זה נסתיים לפני תחילתו של חוק זה".

מר קרפט:

פירסום ושימוח המועמדים לכנסת, למשל, אינו כלול בסעיפים אלה, למווח שהן פורסמו בהחאם לחוק. האם במקרה זה יש לחזור עוד פעם על הפירסום בהחאם למועדים החדשים, או שהפירסום שריך?

פ. שמגר:

לא פורסם מאומה.

מר קרפט:

זה פורסם ב-21 בחודש.

היו"ר י. גולדשמידט:

זו שאלה שלא אנחנו צריכים לקבוע לגביה, אלא ועדת הבחירות.

פ. שמגר:

אפשר לחקק את הנוסח המוצע בצורה זו: "פעולה שנקצבו מועד לעשייתה. לפי סעיפים 57(ט), 62, 63, 64(א) או 64(ב) לחוק הבחירות, אין בהוראות סעיף 1 כדי לקבוע לה מועד חדש".

הוחלט: לאשר את סעיף 4(ב) בנוסח המחוקק שהוצע על ידי היועץ המשפטי לממשלה.

סעיף 5:

או שר.

היו"ר י. גולדשמידט:

את סעיף 6 כבר אישרנו בחחילת הישיבה. בסוף פרק זה אני נוהך את רשות הדיבור לחבר-הכנסת אביזוהר להשמיע את הצעתו.

פ. אביזוהר:

לענין בני השמונה-עשרה ומעלה, עד שלושה חודשים וחצי, שזה קרוב לשליש השנתון: היועץ המשפטי איננו בעד פיקציות משפטיות בחוק יסוד, אבל בנושא זה יש פיקציה משפטית מובהקת. סעיף בחוק יסוד: הכנסת אומר, כי ייקבע בחוק מי זה בן 18. לפי זה גם בן 17 יכול להיות בן 18 או אפילו בן 15. אני עקרונית בעד זה שביום

מ. אביזוהר:

הבחירות יצביע מי שהוא בן 18 או בן 18 ויום אחד. וזה צריך להיות מלכתחילה. ענין זה מקבל חיזוק כפול: א. משום שזה שנחנך שחלקו עכשיו במדים; אבל זה רק חיזוק מוסרי. ב. הבעיה המשפטית, הדמוקרטית, העקרונית היא, שאנחנו נוטלים עכשיו ביום הקלפי משליש השנחנך את זכות הבחירה.

מ. שמגר: אחת נוטל את זכות הבחירה מאלה שהגיעו ארצה לפני חודש מאי. זה מחצית מהעולים שהגיעו

בשנה זו.

י. ארידור:

אחה מוסיף עוד קטיגוריה, שאני בהחלט מסכים לה. אני מציע שתהיה תוספת לפנקס הבוחרים לגבי שלוש קטיגוריות: א. כל מי שימלאו לו 18 עד 31 בדצמבר; ב. עולים; ג. כאלה שנעדרו מארץ מספר שנים, הגיעו לארץ אחרי ימים כיפוד, ואינם מופיעים בפנקס הבוחרים. לגבי שלוש קטיגוריות אלה אפשר לעשות הליכים מקוצרים, ואדבר נרחב עם קצת רצון טוב מצד חברי הוועדה העוסקים בעיצוב הבחירות ומצד אנשי משרד הפנים, מה גם שהתקופה של היום היא תקופת הפחשב.

אני מוכן להוריד את הקטיגוריה השלישית, אבל דחיית הבחירות צריכה להוסיף בוחרים בפנקס נפרד, שיקרא "תוספת".

ח.י. צדוק: השאלה אם אנחנו פותחים את פנקס הבוחרים כדי להוסיף.

א. עופר: מה שמציע אביזוהר פירושו, אי קיום הבחירות במשך תקופה ארוכה.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת אביזוהר.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הצעת חבר-הכנסת אביזוהר.

הסתייגות לחבר-הכנסת אביזוהר.

סעיף 6:

הוחלט: לאשר את סעיף 6, שיהיה, לפי המיספור החדש, סעיף 7.

סעיף 7:

י. ארידור: סעיף קטן (ב) צריך להיות לפי הנוסח שקבענו בסעיף קטן 4(ב).

הוחלט: לאשר את סעיף 7, שלפי המיספור החדש יהיה סעיף 8, בכפוף לחיקון אבא: פיסקה (ב) חנוסח כפיסקה 4(ב).

סעיף 8:

הוחלט: לאשר את סעיף 8, שלפי המיספור החדש יהיה סעיף 9.

סעיף 9:

ח. קורפו: חסר כאן איזכור של חוק מימון מפלגות. בסעיף 4 הכנסנו אותו. חוק מימון מפלגות מדבר על 101 ימים לפני חקופת הבחירות. עכשיו זה יהיה 161 יום, ואם עשיה פעולה ב-161 יום לפני הבחירות, עברח על החוק.

היו"ר י. גולדשמידט: בסעיף 4(א) נזכר במפורש החוק הזה.

ח. קורפו: מפני שהוזכר בסעיף 4(א) יש להזכיר אותו גם כאן.

פרופ' א. ידין: אפשר להוסיף את אזכורו גם כאן.

הוחלט: לאשר את סעיף 9, שלפי המיספור החדש יהיה סעיף 10, בכפוף לחיקון הבא: בסעיף יאוזכר גם חוק מימון מפלגות.

סעיף 11:

הוחלט: לאחר סעיף 10, לפי המיספור החדש, יבוא סעיף 11 האומר: "מתחילתו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת".

הסתייגויות:

היו"ר י. גולדשמידט: שלושה חברי כנסת, שאינם חברי הוועדה, הגישו הסתייגויות לחוק. הוועדה צריכה להחליט אם לקבל או לדחות אותן. אם היא דוחה אותן, עליה להחליט אם היא מושה להם להביא אותן בפני הכנסת או לא.

הסתייגויותיו של חבר-הכנסת שלום כהן:
1(א) הבחירות לכנסת השמינית שנועדו ליום ד' בחשון תשל"ד (30.10.73), נדחת והן יחייבו במועד שייקבע במשאל עם. (ב) משאל עם יחייב לא יאוחר מיום 4.12.73 על פי הנחיות שייקבעו על ידי ועדת הבחירות לכנסת השמינית, בהרכב הנוכחי.

2" (ב) מתחילתו של חוק זה תיפסק פגרת הכנסת, והכנסת השביעית תפתח במושב סדיר עד לקיום הבחירות במועד שייקבע במשאל-עם".

" 4(ב) לבטל."

אני מעמיד את הסתייגויות חבר-הכנסת שלום כהן

להצבעה.

ה צ ב ע א

הוחלט: לדחות את הסתייגויותיו של חבר-הכנסת ש. כהן.

היו"ר י. גולדשמידט: עלינו להחליט אם אנחנו מרשים לו להביא את ההסתייגויות לכנסת.

ח.י. צדוק: אני מציע להדשות לו להביא את ההסתייגויות השנייה והשלישית. אין להדשות לו את ההסתייגות על משאל-עם, מפני שזו הצעה חורגת.

י. ארידור: שיגיש הכל.

ג. האוזנר: נכון, אחרת יבוא טיעון של חסימת הפה, שלא נוחנים לחבר-הכנסת להביא הצעה לשאול את העם.

היו"ר י. גולדשמידט: חבר-הכנסת לבנבדאון מגיש הסתייגות לפרק ב' סעיף 6: "במקום יום ו' בטבת תשל"ד (31 בדצמבר 1973) יבוא יום שלישי ו' בטבת תשל"ד (29.1.73)".

אני מעמיד את ההסתייגות להצבעה.

ה צ ב ע א

הוחלט: לדחות את הסתייגות חבר-הכנסת א. לבנבדאון.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מבין שגם לו ניחן אפשרות להביא את ההסתייגות לכנסת.

הסתייגויות חבר-הכנסת א. אבנרי: 1. במקום סעיף 1 להצעה החוק יבוא: "1. הבחירות לכנסת השמינית, שנועדו ליום ד' בחשון תשל"ד (30 באוקטובר 1973), נדחת והן תחייבנה ביום 29 בנובמבר 1973.

2. במקום סעיף 2(ב) המוצע יבוא: "מתחילתו של חוק זה ועד 14 ימים לפני הבחירות תחכנס הכנסת השביעית באחאם לסעיף 31 לחוק יסוד: הכנסת, כאילו חקופה זו היא בגדר כנסת רגילה של הכנסת, מבלי להתחשב במועדים הקבועים בסעיף 31.

היו"ר י. גולדשמידט:

3. אחרי סעיף 9 יבואו הסעיפים הבאים:
"10. זכות בחירה תוענק לכל חייל מגוייס, גם אם שמו אינו כלול בפנקס הבחורים, ולכל אדם שמלאו לו 18 ביום הבחירות. 11. קלפיות יוצבו בכל מקום שבו מצויים חיילים, ובכלל זה בתי חולים. 12. מיכסת הזמן הבסיסית והמינימלית לשידורי בחירות בטלביזיה וברדיו חיה: 20 דקות לכל רשימה, וברדיו 30 דקות לכל רשימה".

אני מעמיד את הסתייגויות להצבעה.

ה צ ב ע א

הוחלט: לדחות את הסתייגויות חבר-הכנסת א. אבנרי.

ג. האוזנר:

היושב-ראש בחשובתו יצטרך להניח את דעת הציבור שהיילים בבתי חולים יכולים לבחור.

ח. י. צדוק:

מכיוון שענין זה קיים, אולי הוא יבטל את הסתייגותו זו:

ג. האוזנר:

היושב-ראש יגיד שאין צורך בהסתייגות הזאת.

מ. נסים:

לא נמנעו לו להגיש אותה.

מ. שמגר:

לא הייתי מציע לעשות זאת. זה עלול להחפוש לכאן ולכאן.

י. ארידור:

אני מציע שהיושב-ראש יעיר את חשומת ליב של חבר-הכנסת אבנרי שענין זה קיים, ולכן ההסתייגות שלו בסעיף 11 שהוא מציע, מיותרת. אם לא יסכים - ידבר במליאה.

ג. האוזנר:

אני מציע שההסתייגות חודשה, ובחשובה להסתייגות ייאמר שהיא מיותרת, מפני שלפי החוק יכולים חיילים פצועים לבחירתהוילים להשתתף בבחירות. זה חשוב שחיה הודעה כזאת, כי התעוררו ספיקות. גם חבר-הכנסת ורדיגו דיבר על כך.

פרופ' א. ידין:

אם תרשה את ההסתייגות הזאת, חצטרך בסוף להצביע נגדה.

ח. י. צדוק:

היושב-ראש צריך להפנות חשומת ליבו של חבר-הכנסת אבנרי שההסתייגות היא חסרת משמעות, כי ענין מקוייס, ולאציע לו לבטל אותה.

ג. האוזנר:

מדוע לא לתת הזדמנות פומבית להסביר את הענין לציבור מעל במת הכנסת?

ח. י. צדוק:

היושב-ראש יכול לעמוד על כך בדברי הפתיחה.

ג. האוזנר:

היושב-ראש לא מגיב על דברים שלא מעלים. אם הדבר יוסר מעל הפוק, לא ידברו עליו.

יחליט היושב-ראש איך שיביין.

היו"ר י. גולדשמידט:

זה באמת לא מחייב החלטת הוועדה.

מ. נסים:

אני מציע שלא לתת אפשרות להגשת ההסתייגות הזאת. יהיו רבים מחברי הכנסת שיצביעו בעדה בגלל הדגישות לענין זה, מבלי שישימו לב לדברים שיאמר היושב-ראש.

היו"ר י. גולדשמידט:

לפני ההצבעה אדבר.

מ. נסים:

יש כאלה הבאים רק להצבעה, והם לא ידעו על כך.

פרופ' א. ידין:

אין פה שאלה של שלילת הסתייגות. תמיד נהגנו, שאם מצאנו שלאסתייגות אין אחיזה, לא אישדנו אותה בתור הסתייגות.

אחת בתור הסתייגות.

י. ארידור:
לא טוב שנחליט לפנוע ממנו להגיש את
ההסתייגות. בסופו של דבר אנחנו משוכנעים
שיש לחיילים אלה אפשרות להצביע. אם נבוא ונגיד לו, אולי גם הוא
ישתכנע. אם יעמוד על ההסתייגות שלו ונמנע ממנו להגיש אותה, יצור
הדבר תדמית רובה יותר גרועה מאשר אם יגיש את ההסתייגות, והיושב-ראש
יסביר מדוע היא מיותרת.

פרופ' א. ידין:
בסוף הצטרך להצביע נגד ההסתייגות, לפרוט
שאחה בעד הענין גופו.

י. ארידור: כי זה כבר קיים.

מ. נסים:
הסתייגות זו הסתייגות מדברים שלא קיימים,
אבל לא מדברים קיימים.

מ. פרוש:
היות והדבר מכוסה ואין להסתייגות משמעות,
לא נוריד אותה, אלא לא ניחן לו אפשרות
להגיש אותה, כי אחרת ייצא שנצטרך להצביע ^{נגד} הסתייגות בענין שלמעשה קיים.

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מעמיד להצבעה אם להרשות או לא להרשות
לחבר-הכנסת אבנרי להגיש את ההסתייגות שלו
בסעיף 11 לכנסת.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לא לאשר לחבר-הכנסת אבנרי הגשת הסתייגותו
לכנסת בסעיף 11.

הישיבה ננעלה בשעה 13.45